

**Курсант 3-го курсу ННІ №1 НАВС
Балашова Ірина Олександрівна
КОЛІЗІЙНІ НОРМИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ**

«Колізія» – слово, яке походить від латинського *collisio*, що означає «зіткнення». Колізія права полягає у різниці змісту приватноправових законів країни суду та тієї держави, до якої належить іноземний елемент в даному правовідношенні. Іншими словами, правова колізія обумовлена двома причинами: наявністю іноземного елемента в приватноправовому відношенні та різним змістом права різних держав, з якими це відношення пов'язане.

Таким чином, перед судом виникає проблема «вибору закону», що вирішується за допомогою колізійної норми. [2]

Колізійною називається норма міжнародного приватного права, яка не вирішує безпосередньо певного питання правовідносин, а тільки зазначає, що ці правовідносини мають регулюватися правом тієї чи іншої держави. [1]

Колізійні норми складають історичну основу міжнародного приватного права, яке спрямоване на регулювання міжнародних невладнаних відносин з «іноземним елементом».

Міжнародне приватне право (далі - МПрП) належить до умовних термінів. По своїй суті це внутрішнє право і носить національний характер. В німецькій правовій системі воно спочатку називалось прикордонне право, потім — зовнішнє приватне право, опісля отримало назву «міждержавне приватне право». Французи спочатку визначили МПрП як міжнародне цивільне право, але з 1834 року закріпився термін, який використовується і сьогодні, — МПрП. [5]

МПрП пов'язане з міжнародним життям і має аспект приватності, по суті предмет регулювання МПрП становлять міжнародні відносини. Але міжнародні відносини є різноманітними і за суб'єктивним характером, і за змістом. Сферою регулювання МПрП є правові питання відносин між фізичними особами і організаціями, які виникають в сфері міжнародного життя, міждержавні відносини МПрП не регулює. Регулюючи вказані відносини, норми МПрП утворюють систему, яка відображає упорядковану сукупність норм національного права. [4]

Колізійні норми можуть міститись у різних джерелах права, зокрема в законах з міжнародного приватного права: Австрії 1978 р., Угорщини 1979 р., Польщі 1965 р., Швейцарії 1987 р., Румунії 1992 р., Законі Албанії про користування цивільними правами іноземцями та застосування іноземного права 1964 р. Зазначені нормативно-правові акти містять систему колізійних норм, призначених для врегулювання правосуб'єктності осіб у цивільних, сімейних, трудових відносинах, визнання та виконання рішень іноземних судів тощо. У державах, де немає єдиного закону з питань міжнародного приватного права, колізійні норми можуть бути в окремих юридичних актах. Так, у Болгарії колізійні норми містяться в Декреті про економічне, промислове, наукове й технічне співробітництво з іноземними юридичними та фізичними особами від 12 червня 1974 р. тощо.

Колізійні норми є і в міжнародних угодах, наприклад у Гаазькій конвенції про колізію законів стосовно форми заповідальних розпоряджень від 5 жовтня 1961 р.; Гаазькій конвенції про право, що застосовується до аліментних зобов'язань від 2 жовтня 1973 р.; Мінській конвенції про правову допомогу 1993 р.

Колізійні норми України систематизовані в Законі України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р., який набув чинності 1 вересня 2005 р. Деякі колізійні норми містяться в окремих нормативно-правових актах України, наприклад, у Сімейному кодексі України 2002 р. (розділ VI).

Колізійні норми України систематизовані в міжнародних договорах за участю України. Наприклад, їх містить згадувана Мінська конвенція про правову допомогу 1993 р., міжнародні двосторонні договори про надання правової допомоги у різних категоріях справ. [6]

В багатьох державах, до яких належить і Україна, не визнається пріоритет міжнародного права. Так, відповідно до ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною національного законодавства України. Разом з тим укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України можливе

тільки після внесення відповідних змін до Конституції. Отже, фактично укладення міжнародного договору, який суперечить Конституції України, є неможливим.

Водночас положення чинних міжнародних договорів України посідають особливе місце в національному законодавстві. Більшість законодавчих актів України містить застереження, за якими у разі, якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж у даному законі, застосуванню підлягають правила міжнародного договору.

Отже, колізійні норми не є нормами міжнародного права, адже вони не призначені для регулювання міждержавних відносин. Історично, колізійне право розвивалося шляхом кодифікації міжнародного приватного права на національному рівні та уніфікації на рівні міжнародних договорів. Таким чином, джерелами колізійного права є національне законодавство та міжнародні договори, які після надання відповідної згоди держави стають частиною національного правопорядку. [3]

Список використаних джерел:

1. Буроменський М. В. Міжнародне право: Навч. посібник / М. В. Буроменський. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
2. Гайворонський В. М. Міжнародне приватне право / В. М. Гайворонський, В. П. Жушман. – Київ: Юрінком Інтер, 2007. – 368 с.
3. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / А. С. Довгерт, В. І. Кисіль. – Київ: Алерта, 2012. – 376 с.
4. Кисіль В. І. Сфера діяльності МПРП його роль в організації міжнародних економічних, наукових та культурних зв'язків [Електронний ресурс] / В. І. Кисіль. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://iir-mp.narod.ru/books/ipr1/ipr1_cons_kysil.pdf.
5. Поняття міжнародного приватного права [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://kimo.univ.kiev.ua/MPP/01.htm>.
6. Фединак Г. С. Міжнародне приватне право / Г. С. Фединак, Л. С. Фединак. – Київ: Юрінком Інтер, 2000. – 416 с.

**Професор кафедри теорії держави
та права НАВС, к.ю.н., доцент**

Білозьоров Євген Вікторович

НАУКОВИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ

Ефективне розв'язання проблем демократичної трансформації українського суспільства, зокрема формування сучасної правової держави, національної системи права і законодавства, об'єктивно зумовило зростання ролі правознавства, яке повинно стати основним інтелектуальним чинником забезпечення державно-правових процесів в Україні. Для правознавства, яке розвивається в період глибинних реформ, корінних перетворень українського суспільства, дослідження методологічних засад формування сучасної правової держави набуває особливого значення.

Розбудова державності України в умовах сьогодення вимагає переосмислення та концептуалізації наукових ідей та поглядів, що торкаються сутності і значення чинників, які впливають на формування правової держави. Розвинена наука, високий рівень освіти та культури, у тому числі й культури управління – це той фундамент, без якого неможливо досягти справжньої незалежності держави [1, с. 1 – 12].

До фундаментальних проблем юридичної науки під кутом зору демократичної трансформації українського суспільства належить розроблення методології юридичних досліджень, об'єктивне вивчення історичного досвіду в галузі державно-правового будівництва. Істотного оновлення потребує методологія вітчизняного правознавства в напрямі наближення до найбільш вагомих загальноновизнаних досягнень європейської та світової наукової думки [2, с. 6].

Реалії нового століття зумовлюють невпинне зростання соціальної значущості юридичної